

TÜRK HUKUKUNDA YOKSULLUK NAFAKASI

Yasemin GÜLLÜOĞLU *

Sümeyye AYDIN ENGİN**

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Doç. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: yasemin.gulluoglu@asbu.edu.tr **ORCID:** [0000-0003-3134-6015](https://orcid.org/0000-0003-3134-6015)

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Hakim, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: sumeyye.aydinengin@student.asbu.edu.tr **ORCID:** [0009-0000-1272-2295](https://orcid.org/0009-0000-1272-2295)

Makale geliş tarihi: 8 Eylül 2025 **Makale kabul tarihi:** 28 Ekim 2025

TÜRK HUKUKUNDA YOKSULLUK NAFAKASI

ÖZ

HAKEMLİ

Aile, kan bağıyla birbirine bağlı olan kişilerden oluşan ve toplumun en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen sosyal bir kurumdur. Bazen evlat edinme yolu ile kan bağına dayanmayan aile birlikleri de kurulabilmektedir. Aile Türk Medeni Kanunu ile de korunmaktadır. Tüm bu sebepler ile Türk toplumu için aile birliğinin korunması büyük önem taşımaktadır. Kadın ve erkek evlilik birliği ile aile olmayı seçerler. Bazen bu birlik beklenildiği gibi ilerlemez ve ortadan kalkabilmektedir. Evlenme kanun ile düzenlenmiştir. Aynı şekilde evlenmenin sona ermesi halleri de bu kanunda yer almaktadır. Sona erme sürecinde bazı maddi tedbirlerin alınması gerekebilmektedir. Bu tedbirlerden bir tanesi de nafakadır. Bu çalışmada, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175'inci maddesinde düzenlenmiş olan "yoksulluk nafakası" Yargıtay kararları ışığında ele alınmıştır.

Her ne kadar ki ailenin korunması hedefleniyor olsa da, ekonomik manada da Yoksulluk nafakası ile eşler korunmaktadır. TMK m. 175'e göre; *"Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz"* denilmiştir. O halde, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafın talebi halinde karşı tarafın mali gücü oranında süresiz şekilde yoksulluk nafakasına hükmedilebilir. Bu çalışmamızda yoksulluk nafakası kavramı, yoksulluk nafakasının şartları, yoksulluk nafakası miktarının belirlenmesi, yoksulluk nafakasında süre sorunu, yoksulluk nafakasını sona erdiren haller ve son olarak yoksulluk nafakası talebinde izlenmesi gereken usule ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Hâkimin yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için kanunda sayılı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Öncelikle kesinleşmiş bir boşanma hükmünün bulunması, taraflardan birinin talebinin varlığı, talep eden kişinin boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmüş olması, karşı tarafın mali gücü araştırılarak mali gücü doğrultusunda bir nafakaya hükmedilmesi ve bu nafakanın kural olarak süresiz olması gerekir. Yoksulluk nafakasıyla ilgili en güncel tartışma

süresiz olarak hükmediliyor olmasıdır. Biz de doktrindeki eleştirilere katılmakla birlikte yoksulluk nafakasının verileceği sürenin her somut olayda ayrıca değerlendirilerek belirli bir süre için verilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Çalışmamızda tüm bu hususları, Yargıtay kararları ışığında daha açıklayıcı bir hale getirilmiş şekilde sizlere aktarmayı hedeflemiş bulunmaktayız.

Anahtar kelimeler: Boşanma, yoksulluk, nafaka, nafakada süre, evlilik sonrası nafaka.

SPOUSAL SUPPORT (ALIMONY) DUE TO POVERTY IN TURKISH LAW

ABSTRACT

Family is a social institution defined as a group of people connected to one another through blood ties and is described as the smallest yet a vital building block of society. At times, non-consanguineous families can also be established via adoption. The institution of family is furthermore protected under the Turkish Civil Code. Consequently, the preservation of family institution carries significant importance within Turkish society. Women and men choose to constitute a family by the act of marriage. Although, in some cases this union may not progress as anticipated and can be chosen to be terminated. The institution of marriage is regulated by law. Correspondingly, the circumstances for the termination of marriage are also included within law. During the termination process, certain necessary financial safeguards may be implemented. One such safeguard is spousal maintenance (alimony). In this study, The “alimony” regulated in Article 175 of the Turkish Civil Code No. 4721 was discussed in the light of the Supreme Court decisions.

While the protection of the family is the ultimate goal, spouses are also safeguarded financially through the alimony. According to Article 175 of the Civil Code, “The party who will become impoverished as a result of the divorce may request indefinite alimony from the other party, in proportion to their financial means, for their own maintenance, provided that their fault is not more severe. The fault of the alimony payer is not required.” Thus, the alimony may be granted indefinitely, in proportion to the financial status of the corresponding spouse, provided the party who will be subject to poverty following the divorce makes a formal request. This study addresses the concept of the alimony, the requirements for its application, the determination of its amount, the issue of its duration, the circumstances that can lead to its termination, and finally, the legal process that must be followed when requesting the alimony.

For the judge to be able to order the alimony, certain conditions in the law must be fulfilled. Primarily, there must be a finalized divorce decree, a request must be made by one of the parties, the requesting party must have become indigent due to the divorce, the alimony must be ordered in proportion to the financial capacity of the opposing party which is determined by investigation and, as a rule, this alimony must be indefinite. The most current debate concerning the alimony revolves around the fact that it is ordered without a time limit. While we agree with the criticisms in the doctrine, we are of the opinion that the duration for which the alimony is granted should be determined on a case-by-case basis and ordered for a specific period. In this study, we aim to convey all these aspects to you in a more explicit and clear manner, informed by the Supreme Court decisions.

Keywords: Divorce, poverty, alimony, duration in alimony, post-marital maintenance.

GİRİŞ

Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Aile birliğinin korunması, aile birliğinin devamlılığının sağlanması için ülkeler kanunlarında düzenlemeler yapmaktadırlar. Evlenme ile eşler hayatlarını birleştirir böylece hayatın zorlu koşullarına karşı birlikte mücadele ederler. Evliliğin sona ermesi halinde ise eski eşler yeni hayatlarını kurmak için ayrı bir mücadele içerisine girerler. İşte burada kanun koyucular hayatlarının bir kısmını birlikte geçirmiş olan eski eşlerin yeni hayatlarına uyum sağlamaları, daha çabuk adapte olabilmeleri için yoksulluk nafakasını düzenlemişlerdir. Biz bu çalışmamızda yoksulluk nafakasının önemine dikkat çekerek öncelikle yoksulluk nafakası kavramından ne anlamamız gerektiğini, yoksulluk nafakasının şartlarını, yoksulluk nafakasının hangi usul ile talep edilebileceğini, hakimin hangi hallerde yoksulluk nafakasına hükmedebileceği, hangi hallerde ise bu talebi reddedeceğini, yoksulluk nafakasının verileceği sürenin kanunda nasıl düzenlendiğini ve bu süre hususuna doktrindeki eleştirilerin neler olduğunu, son olarak ise yoksulluk nafakasının hangi hallerde sona ereceği konularına değineceğiz. Çalışmamızda ayrıca Yargıtay kararlarına atıfta bulunarak Yargıtay'ın bu konularda nasıl düşündüğünü, uygulama ve doktrinin hangi durumlarda benzer hangi durumlarda ise ayrı düşündüklerine dikkat çekeceğiz.

I. GENEL OLARAK YOKSULLUK NAFAKASI

Çalışmamızda öncelikle yoksulluk nafakası kavramını ardından yoksulluk nafakasının özelliklerini ve diğer nafaka türleri ile olan ilişkisini inceleyeceğiz.

A. YOKSULLUK NAFAKASI KAVRAMI

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41'inci^[1] maddesine göre aile toplumun temelidir ve ailenin huzur ve refahını sağlamak için devlet gerekli olan tedbirleri alır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 185'inci^[2] maddesinin

[1] T.C. Anayasası 41 "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.", <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.

[2] 4721 sayılı TMK 185 "Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve

ikinci fıkrasına göre ise eşler, evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler.^[3] TMK'nın 175'inci maddesine göre boşanan taraflar boşanma sonrasında da şartları varsa birbirlerinin bakımlarına destek olmak durumunda kalabilirler. Böylece TMK 175'te düzenlenen yoksulluk nafakası aslında evlilik birliğinde var olan bakım gideriminin evlilik sona erdikten sonraya da taşıyan bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kelime anlamlarına baktığımızda Türk Dil Kurumu'nda nafaka “*Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü; geçimlik*” olarak, hukuk alanında ise “*Birinin geçindirmekle yükümlü bulunduğu kimselere, mahkeme kararıyla bağlanan aylık*” şeklinde tanımlanmıştır.^[4]

Yoksulluk kavramı ise çeşitli alanlarda farklı anlamlar taşımaktadır. Ekonomide ya da sosyolojide yoksulluk kavramının tam olarak ne ifade ettiği ile ilgili kesin bir konsensus yoktur. Yoksulluk ile ilgili ilk tanımlama Seebom Rowentree tarafından “*sahip olunan ekonomik varlıkların biyolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için yeteri derecede olmaması*” şeklinde yapılmıştır.^[5] Bu tanım aslında bu nafakanın temel ihtiyaçlar için olduğu yönündedir. Yani

yardımcı olmak zorundadırlar.”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.

[3] Hayrunnisa Özdemir, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”, içinde *Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu*, ed. Yasemin Güllüoğlu (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021), 24-5; Merve Bilge Akbulut, “*Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası*”, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 46-8; Emrah Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakası Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Dergisi* 5, no.2 (Güz 2018): 239; Elif Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi* 5, no.1 (2022): 2; Burçak Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 74, no:1 (2016): 241.

[4] TDK Sözlük için bkz., <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.

[5] Arzu Yıldırım, “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele”, *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, 1 (1) (2019), 18; İrem Çetin, “Yoksulluk ve Yoksulluk Göstergeleri: Türkiye ve OECD Ülkeleri Üzerine Bir Karşılaştırma”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22/2 (2020):513; Mustafa Fazıl Karaman, “Yoksulluk Sorununu Anlamlandırma Çalışması: Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”, *Journal of Political Administrative and Local Studies* 2, sy. 1 (Eylül 2019):45; Muzaffer Yaşar, “Kırsal Yoksulluk Kavramı ve Ab-Türkiye İlişkileri

yoksulluğun biyolojik ihtiyaçlar ile sınırlı olması demek; yeme içme yanında ısınma, barınma gibi ihtiyaçları da kapsamalı olarak anlaşılmalıdır. Bir başka tanımı değerlendirecek olursak; Manuel Castells ise yoksulluğu; *“belirli standartların altında kalma”* hali olarak tanımlamış ve bu belirli standartların ise devlet ya da resmî kurumlarca belirlenen iktisadi göstergeler olduğunu ifade etmiştir.^[6] Yoksulluk kavramı başlangıçta ekonomik unsurlarla açıklanmışken zaman değiştikçe ekonomik unsurların yanına farklı unsurlar da eklenerek farklı tanımların ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Örneğin Macid Rehnama *“Yoksulluk, dönemlere ve toplumlara göre değişen araçların, gücün ve toplumsal önemin yokluğuyla nitelenen, başa gelmiş ya da gönüllü, sürekli ya da geçici olan bir zayıflık, bağımlılık ve küçük düşme durumudur: para, güç, etki, bilim, teknik nitelik, doğuştan gelen onur, fiziksel güç, entelektüel yetenek, bireysel özgürlük ve saygınlık yokluğudur.”* diyerek yoksulluğun yalnızca maddi değerlerle ilgili olmadığını vurgulamıştır.^[7] Bauman ise; yoksulluğu *“normal yaşam olarak kabul edilen her şeyden mahrum kalma”* hali olarak tanımlamakta böylece yoksulluğun psikolojik yönden de değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çektiğini söyleyebiliriz.^[8] Başka bir tanım ise kişilerin gelir, besin, giyim, barınma gibi ihtiyaçlarının yanı sıra sağlık, eğitim gibi hizmetlerden faydalanamaması hali şeklindedir.^[9] Bahsettiğimiz tanımlar ve örneklerden yola çıkarak bir değerlendirme yapacak olursak; *“yoksulluk kavramı çok yönlü ele alınmalıdır. Bir kimsenin maddi beklentileri yanında içinde bulunduğu kültürel, sosyolojik kaynaklardan da yoksunluk”* hali olarak tanımlayabiliriz.^[10]

Çerçevesinde Kırsal Kalkınma Politikalarının Etkinliği”, (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019), 4.

[6] Karaman, “Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”, 45.

[7] Karaman, “Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”, 46.

[8] Karaman, “Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”, 47.

[9] Yaşar, “Kırsal Yoksulluk Kavramı ve Ab-Türkiye İlişkileri Çerçevesinde Kırsal Kalkınma Politikalarının Etkinliği”, 5; Gamze Aksan, “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 27 (2012), 11.

[10] Sümül Bayrak, “Doksanlı Yıllardan Günümüze Türkiye’de Yoksulluk Kavramının Medyada Ele Alınış Biçimleri”, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007), 3.

Yoksulluk kavramı TDK sözlüğünde ise “*Yoksul olma durumu; fakirlik, fukaralık, beş parasızlık, yokluk, yoksuzluk, varyetsizlik, sefillik, sefalet, fakr, meskenet*” şeklinde düzenlenmiştir.^[11] TDK sözlüğündeki tanımın sadece maddi unsurlara yer verdiği, sosyolojik ya da kültürel yoksulluk halleri ile ilgili bir açıklama olmadığını görmekteyiz. O halde değişen toplumsal beklentiler ön planda olacak şekilde tanımın her açıdan düşünülmesi gerektiğine kanat getirebiliriz.

Yoksulluk kavramından ziyade hukuki anlamda yoksulluk nafakası TMK m. 175’de düzenlenmiştir. Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen tarafa verilen nafaka türü olarak kabul edilmektedir. Görüldüğü üzere kanun maddesinde yoksulluğun tanımı yapılmamıştır. Bu eksikliği gidermek için Yargıtay yerleşik içtihatlarında öncelikle yoksul kelimesini tanımlamış ve yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür, eğitim gibi kişinin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde gelire sahip olmaması durumunu ifade ettiğini belirtmiştir. Yoksulluk ise kişinin geçimini malvarlığı, malvarlığı geliriyle veya çalışması ile karşılayamaması hali olarak tanımlanmıştır.^[12]

[11] TDK Sözlük için bkz., <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 31.05.2025; başka tanımlara bakmak için bkz. Süreyya Turan, “Güncel Tartışmalar Karşısında Yoksulluk Nafakasına Bir Bakış”, içinde *Türk Hukukçu Kadınlar Derneğinin 50. Kuruluş Yıldönümü Sempozyum Kitabı*, ed. Süreyya Turan (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2019), 67-8; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 17-8; Ahmet Kalender, *Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası (Yoksulluk Nafakası)*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 195-6; Bahar Öcal Apaydın, “Güncel Tartışmalar Işığında Yoksulluk Nafakası”, içinde *Yargı Kararları Işığında Aile Hukukunun Güncel Sorunları*, ed. Serkan Ayan ve Pınar Çiftçi, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 54; Elce Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, (Doktora Tezi, Yaşar Üniversitesi, 2023), 4-5; Figen Üstün, “Yoksulluk Nafakasında Yoksulluk Kriteri ve Nafaka Miktarının Belirlenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2024), 4-8; Handenur Emik, “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası, Benzer Kurumlarla İlişkisi Ve Uygulamada Karşılaşılan Birtakım Problemlere Eleştirel Ve Çözümsel Yaklaşım”, (Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 2023), 4-5.

[12] Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, E. 2017/11957, K. 2017/13613, 09.10.2017; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, E. 2015/17021, K. 2016/2695, 25.02.2016, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 31.05.2025; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 39-41; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 237.

Yoksulluğa düşme hali ile ilgili açıklamalar çalışmamızın yoksulluk nafakasının şartları başlığında ayrıntılı şekilde inceleneceğinden şimdilik bu kadar açıklamayla yetiniyoruz.

B. YOKSULLUK NAFKASININ ÖZELLİKLERİ ve DİĞER NAFKA TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ

Bu başlık altında öncelikle yoksulluk nafakasının özelliklerini akabinde ise yoksulluk nafakasının diğer nafaka türleri olan iştirak, tedbir ve yardım nafakasından farklarına değineceğiz.

Birbirini bakmakla mükellef olan kişiler bakımından hükmedilen aylığa nafaka denilebilir. Yoksulluk nafakası da evlilik sonrası dayanışma ilkesi çerçevesinde boşanmış olan eski eşlerin birbirlerine destek olması amacıyla geliştirilmiş bir yardım yöntemi olarak değerlendirilebilir. Sözleşmesel bir hak değil kanundan doğan bir alacak hakkıdır. Nafaka ödeyecek taraf için de kanundan doğan bir borç niteliğindedir.^[13]

Yoksulluk nafakası şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan/borçlardan^[14] olduğu için nafaka talebinde bulunacak ya da nafaka borcunu yerine getirecek kişinin kim olduğu önemlidir. Çünkü şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğundan miras yoluyla mirasçılara geçmesi mümkün değildir. Ancak muaccel olan bir nafaka borcu varsa ve nafaka alacaklısı vefat etmişse nafaka alacaklısının mirasçıları, nafaka yükümlüsünden muaccel olan nafakayı talep edebilecektir.

Hukuk sistemimizde temelde iki tür nafaka bulunmaktadır: Yardım ve bakım nafakası. Bakım nafakası da kendi içerisinde tedbir, iştirak ve yoksulluk nafakası olarak üçe ayrılmaktadır. Bakım nafakası kişilerin bakmakla mükellef oldukları kişiler bakımından ödemeleri gereken nafakayı ifade eder. Tedbir nafakası, boşanma davası devam ederken verilen nafakayı, iştirak nafakası boşanma sonrasında müşterek çocuğun velayetini almayan ebeveynin çocuğun giderlerine ortak amacıyla ödediği nafakayı, yoksulluk nafakası ise boşanma yüzünden yoksulluğa düşen taraf lehine hükmedilen

[13] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 20; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 6; Sera Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2 (2021): 491.

[14] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 25; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 232-3; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 6; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 42; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 19; Emik, “Benzer Kurumlar”, 9-10, 94; Emine Refia Kahrıman, “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası”, (Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2024), 8.

nafakayı ifade eder.^[15] Yardım nafakası ise TMK 364'üncü maddesine göre kişinin yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine verdiği nafakayı ifade etmektedir.^[16]

II. YOKSULLUK NAFKASININ ŞARTLARI VE NAFKA MİKTARININ BELİRLENMESİ

TMK'nın 175'inci maddesinde yoksulluk nafakası “*Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddeyi incelediğimizde yoksulluk nafakasının şartlarının neler olduğunu ve hâkimin nafakanın miktarını belirlerken hangi hususlara dikkat etmesi gerektiğini anlamak mümkündür.

A. YOKSULLUK NAFKASININ ŞARTLARI

TMK'nın 175'inci maddesini irdelediğimizde yoksulluk nafakasının şartlarının öncelikle boşanmanın gerçekleşmiş olması akabinde boşanma nedeniyle bir tarafın yoksulluğa düşmesi, yoksulluğa düşen tarafın diğer tarafa göre daha ağır kusurlu olmaması, yoksulluğa düşen tarafın nafaka talep etmesi ve nafaka ödeyecek tarafın mali gücü ile nafaka miktarının orantılı olması olduğunu anlamaktayız.

HAKEMLİ

[15] Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2015), 169; Ömer Uğur Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 3. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 525-6; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 21-4; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 36-96; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 239-240; Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 493; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 6-17; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 20-4; Emik, “Benzer Kurumlar”, 22-45; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 9-12; Beyza Nur Erarslan, “Türk Hukukunda Süreli Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, (Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi, 2023), 14-25.

[16] TMK 364 “*Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır. Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.*” şeklindedir, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi: 01.06.2025; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 24-5; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 17-20; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 24-6; Emik, “Benzer Kurumlar”, 46-55; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 12-3; Erarslan, “Süreli Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 26-34.

1. Boşanma Hükümünün Kesinleşmiş Olması

Kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere yoksulluk nafakası boşanma davasında dava sonuçlandıktan sonra ilgili kişi lehine hükmedilen bir nafaka türüdür. Boşanma davası açılırken yoksulluk nafakası talep edecek olan taraf dilekçesinde bu hususu belirtir, davanın sonucunda ise mahkeme şartları sağlandıysa ilgili kişi lehine yoksulluk nafakasına hükmeder. Yargılama devam ederken taraflardan birinin nafaka talebi varsa ve mahkeme de şartları sağladığı kanaatindeyse ilgili kişi için yargılama boyunca tedbir nafakası ödenmesine hükmedebilir. Tedbir nafakası ve yoksulluk nafakası ödendikleri zaman dilimi bakımından birbirlerinden farklılık gösterirler.^[17]

Boşanma hükmü kesinleştiğinde ilgili taraf yoksulluk nafakasına da kavuşmuş olacaktır. Görüleceği üzere yoksulluk nafakası boşanma hükmünün kesinleşmesine bağlıdır, kesinleşme olmadan yoksulluk nafakasının alınması mümkün değildir.^[18]

Yoksulluk nafakasının ilk şartının taraflar arasında kesinleşmiş bir boşanma hükmünün olması gerektiğini belirttik. Tarafların boşanabilmeleri için ise resmi nikahla evli olmaları gerektiği aşikardır. Bu durumda resmi nikahla evli olmadan birlikte yaşayanların (dini nikah, partner hayatı gibi) boşanmaları söz konusu olamayacağı için haklarında yoksulluk nafakasına da hükmedilemeyeceği açıktır.^[19]

[17] Emrah Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 243.

[18] Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 170; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 583; Hayrunnisa Özdemir, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”, 27; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 55-6; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 233; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 53; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 243; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 8; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 243; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 82; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 29; Emik, “Benzer Kurumlar”, 98; Ali Demirbaş, “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5 no.2 (Güz 2018): 225; Ali İhsan Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2004), 1003.

[19] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 53; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 243; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 9; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 85-6; Emik, “Benzer Kurumlar”, 99; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 58.

2. Nafaka Talebinin Varlığı

Yoksulluk nafakasının ikinci şartı nafakanın talep edilmiş olmasıdır.^[20] TMK'nın 175'inci maddesinin ilk fıkrasında "... *nafaka isteyebilir.*" şeklinde düzenleme olduğundan talep olmaması halinde hâkimin resen yoksulluk nafakasına hükmedemeyeceği sonucu çıkmaktadır.

Yoksulluk nafakası talebinin ileri sürülmesi belirli bir süreye bağlıdır. Davacı taraf boşanma davasını açarken dilekçesinde yoksulluk nafakası talebinde bulunabilecek iken davalı taraf ise cevap dilekçesinde bu talepte bulunabilir. Yoksulluk nafakası isteğe bağlı bir talep olduğundan talep sonucunun değiştirilmesi, genişletilmesi yasağı kapsamındadır. Bu nedenle yoksulluk nafakası talep edecek olan taraf, bu talebini boşanma davasında ileri sürmek istiyorsa süresinde talep etmelidir.^[21]

TMK'nın 177'nci maddesinde "*Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında...*" denilmek suretiyle yoksulluk nafakası talebinin boşanma davası kesinleştikten sonra da ileri sürülebileceği sonucuna varılmaktadır. Böylece yoksulluk nafakasının mutlaka dava dilekçesinde talep edilmesine gerek olmadığı açıktır. Taraflar boşanma davası kesinleştikten sonra da yoksulluk nafakası taleplerini ileri sürebileceklerdir. Burada önemli olan bir husus ise bu talebin hangi süreye kadar ileri sürülebileceğidir. TMK'nın "Zamanaşımı" başlıklı 178'inci maddesinde "*Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*" denilmiştir. Yoksulluk nafakası talep etme

[20] Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 177; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 577; Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku III Aile Hukuku*, 19. Baskı (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024), 161; Turan, "Güncel Tartışmalar Karşısında" 72; Özdemir, "Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu", 27; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 57; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 53; Reyhani Yüksel, "Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu", 493; Kulaklı, "Yoksulluk Nafakası", 244; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 7; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 242; Emik, "Benzer Kurumlar", 140; Kahrıman, "Yoksulluk Nafakası", 24; Erarslan, "Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları", 57; Demirbaş, "Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası", 225.

[21] Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Kahraman, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, Yenilenmiş 17. Baskı, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2015), 303; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 583; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 58; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 251-2; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 8; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 86-8.

hakkı da evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden kaynaklı bir talep hakkı olduğu için TMK'nın 178'inci maddesi uyarınca boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren 1 yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır.^[22] Bu nedenle yoksulluk nafakası talep etmek isteyen tarafın boşanma hükmünün kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içinde talebini ileri sürmesi gerekmektedir.

Yoksulluk nafakasını davacı ya da davalı taraf talep edebileceği gibi talep edenin kadın veya erkek olmasının da bir önemi bulunmamaktadır. Fakat eski kanun döneminde bir erkeğin kadından yoksulluk nafakası talep edebilmesi için kadının hali refahta bulunması şartı aranıyordu.^[23] Bu düzenleme kadın-erkek eşitliğine aykırı olduğundan yeni kanun döneminde kanun maddesinden çıkarılmıştır. Biz de kadın-erkek eşitliği bakımından yapılan düzenlemenin yerinde olduğu kanaatindeyiz.

TMK'nın 166'ncı maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen anlaşmalı boşanma davalarında “...boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.” şeklinde düzenleme olduğundan taraflar anlaşmalı boşanma davasında yoksulluk nafakası talep etmemişlerse davadan sonra bu taleplerini ileri süremeyecekleri sonucuna ulaşmaktayız.^[24]

[22] Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 179-180; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 583-6; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 161-2; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 72-4; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 58; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 255; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 25-6; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 244; Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 502; Emik, “Benzer Kurumlar”, 141.

[23] 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi 144'üncü madde “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek eş, kusuru daha ağır olmamak şartıyla geçimi için diğer eşten mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Ancak, erkeğin kadından yoksulluk nafakası isteyebilmesi için, kadının hali refahta bulunması gerekir.”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.743.pdf>, Erişim Tarihi: 11.05.2025; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 171; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 162; Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 494; Emik, “Benzer Kurumlar”, 141; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 31; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 60.

[24] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 586-7; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 61-2; Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 492; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 245.

3. Boşanma Nedeniyle Yoksulluğa Düşme

TMK'nın 175'inci maddesinde kanun koyucu yoksulluk nafakasını düzenlerken “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf...” demek suretiyle yoksulluk nafakasının bir diğer şartı olan yoksulluğa düşme unsuruna dikkat çekmiştir. Evlilik birliği içerisindeyken birlikte gelir elde eden ve giderlere birlikte katlanan eşlerin boşanma ile mali durumlarında değişiklik meydana gelmektedir. Bu değişiklik bir tarafın aleyhine sonuç doğurduğunda “boşanma sonrası dayanışma ilkesi” gereği diğer tarafın yoksulluğa düşen tarafa destekte bulunması gerekir.^[25]

Yoksulluk kavramı önceki bölümde de bahsettiğimiz üzere kişinin barınma, yeme-içme, giyinme, sağlık, kültür, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmaması halidir. Yoksulluk hali kişinin her şeye muhtaç olma hali olarak düşünülmemelidir. Kişinin evli olduğu dönemdeki maddi imkanları ile boşanma sonucunda oluşacak olan maddi imkanları arasında bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan tarafın büyük bir yoksulluk içine düşmesine aramak doğru olmayacaktır. Şöyle ki eski kanun döneminde “boşanma nedeniyle büyük bir yoksulluğa düşme şartı”^[26] aranırken kanun değişikliğinde bu kısmın madde kapsamından çıkarılması da düşüncemizi destekler niteliktedir.

Kanun maddesi “boşanma yüzünden” ifadesini kullandığından ilgili tarafın içinde bulunduğu yoksulluk hali ile boşanma arasında bir nedensellik bağı bulunması gerektiği açıktır. Hâkim yoksulluk nafakasına hükmederken nafaka talep edenin yalnızca yoksulluk hali içinde bulunmasını yeterli görmeyip bunun yanında ilgili tarafın boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmüş

[25] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 161; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 63-4; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 253; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 22; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 252.

[26] 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi 144'üncü madde (4/5/1988 tarih ve 3444 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış veya değiştirilmiş olan hükümlerin metinleri) “Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir.”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.743.pdf>, Erişim Tarihi: 11.05.2025; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 236.

olması şartını arayacaktır.^[27] Şöyle ki kişi malvarlığını şans oyunlarında kaybetmiş ya da kendi basiretsizliği nedeniyle işlerinde kayba neden olup yoksul hale düşmüşse; bu durumda boşanmanın etkisi olmadığından ilgili taraf yoksul olsa bile yoksulluk nafakasına hükmedilemeyecektir.

Yoksulluk nafakasının hukuk düzenimizde olmasının nedeni boşanma sonrası dayanışma ilkesidir.^[28] Yoksulluk nafakası aslında evlilik birliği içerisindeyken hayatın zorluklarıyla birlikte mücadele eden eşlerden birisinin boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek olması durumunda diğer tarafın ona destek olması için geliştirilmiş bir katkı mekanizmasıdır. Aslanan eşlerin boşandıktan sonra kendi hayatlarına devam etmeleri ve birbirleriyle ilgili herhangi bir sorumluluklarının kalmamasıdır fakat boşanma sonrası dayanışma ilkesi nedeniyle boşanan tarafların ihtiyaç halinde birbirlerine katkı sağlaması gündeme gelmektedir. İşte burada önemli olan yoksulluğa düşen tarafa diğer tarafın katkı sağlamasının gerekli olup olmadığıdır. Bunun anlaşılabilmesi için de yoksulluğa düştüğünü iddia eden tarafın gerçekten yoksul olup olmadığının netleştirilmesi şarttır.

Yoksulluk nafakası isteyen tarafın malvarlığının hâkim tarafından araştırılması gerekir. İlgili tarafın malvarlığı kendisini geçindirmeye yeterli; barınma, giyinme, eğitim, sağlık gibi ihtiyaçlarını sağlamaya elverişli ise bu kişi lehine yoksulluk nafakasına hükmedilemez.^[29] Örneğin ilgili tarafın iyi gelirli bir

[27] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 303; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 576; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 76; Özdemir, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”, 28; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 64; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 53; Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 496; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 248; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 13; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 244; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 108-9; Emik, “Benzer Kurumlar”, 136-7; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 27; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 72-3.

[28] Sosyal dayanışma ilkesi ilgili bkz. Kalender, *Boşanma Nafakası*, 201-2; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 71-2; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 65-73; Emik, “Benzer Kurumlar”, 73-5; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 103-6.

[29] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 529; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 170; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 78; Dural, Öğüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 162; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 495-6; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 12; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 247; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 244; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 33; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 28.

işi varsa ya da tapulu taşınmazları, yeterli kira geliri gibi geçimini idame ettirmeye yeterli geliri olan kişiler yoksulluk nafakası alamaz.^[30] Hâkimin yoksulluk nafakası isteyen tarafın malvarlığını araştırmasının yanında incelemesi gereken başka hususlar da vardır. Eşlerin evliyken sahip oldukları hayat standardının nasıl olduğu, tarafların sosyoekonomik koşulları, meslekleri, çocuk sahibi olup olmadıkları varsa çocuklarının yaşları, boşanan tarafın boşandıktan sonra çalışma imkanının olup olmaması gibi her somut olay için özel olan şartların irdelenmesi gerekir.^[31]

Yoksulluk nafakasına davanın kesinleşmesiyle hükmedileceğinden dava sonucunda tarafların sahip oldukları malvarlıkları değerlerine göre araştırma yapılmalıdır. Örneğin boşanma davası sırasında ve davanın sonuçlanma aşamasında yoksul olmayan kişi dava bittikten sonra yoksulluğa düşerse burada nedensellik bağı da kurulamayacağından yoksulluk nafakasına hükmedilemez.^[32]

Yargıtay konuyla ilgili bir kararında^[33] “*Her ne kadar İlk Derece Mahkemesince yeniden yapılan yargılama neticesinde kadının gelir getirici bir işte çalışıyor olması nedeniyle yoksulluk nafakası talebinin reddine karar verilmiş ise de dosyanın tetkikinden tarafların 1990 yılında evlendikleri, kadının evlilik birliği sürecinde gelir getirici bir işte çalışmadığı, erkek tarafından açılan ilk dava sürecinde çalışmaya başladığı ve asgari ücret seviyesinde gelir elde ettiği anlaşılmaktadır. Tarafların ekonomik ve sosyal durumları, kadının yaşı, belirli bir mesleğinin bulunmaması, evlilikte geçen süre ve sonradan girdiği işin devamlılığı yönünde bir garantisinin bulunmaması ile asgari ücretin kendisini yoksulluktan kurtarmayacağı göz önüne alındığında kadının boşanma nedeniyle yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması karşısında, kadının yoksulluk nafakası talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde*

[30] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 548-562; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 109-126; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 33-66; Emik, “Benzer Kurumlar”, 137-40.

[31] Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 78-9; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 65; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 495.

[32] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 583; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 496; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 248; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 244; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 73-80.

[33] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2025/294, K. 2025/1496, 17.02.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

hüküm tesisi ile talebin reddine karar verilmesi doğru bulunmamış, bozmayı gerektirmiştir.” şeklinde karar vermiştir. Yargıtay başka bir kararında^[34] ise “... davacı kadının, çalıştığı, kendisini yoksulluktan kurtarmaya yetecek, aylık sürekli ve düzenli gelirin olduğu, bu hususun SGK kayıtları ile de sabit olduğu, kadın yönünden boşanma yüzünden yoksulluğa düşme koşullarının oluşmadığının anlaşıldığı, kadının yoksulluk nafakası isteminin reddi gerektiği, ...” yine başka bir kararında^[35] “...toplanan delillerden tarafların her ikisinin de emekli olduğu ve gelirlerinin denk olduğu, emekli kişiye düzenli gelirin bulunması nedeniyle yoksulluk nafakasının bağlanamayacağı gözetildiğinde kadının boşanma sebebiyle yoksulluğa düşmeyeceği anlaşılmaktadır...” diyerek düzenli ve yeterli gelirin varlığı halinde yoksulluk nafakasına hükmedilemeyeceğini kararlaştırmıştır. Yargıtay’ın benzer kararlarından^[36] da anlaşılabileceği üzere yoksulluk nafakası talebinde bulunan kişinin tüm malvarlığı değerleri araştırılarak boşanma nedeniyle yoksulluğa düşüp düşmediği tespit edilmelidir.

Yargıtay başka bir kararında^[37] ise “... kadının çalıştığı işten kendi isteği ile ayrıldığı, araştırma yapılsa idi bu durumun görüleceği ileri sürülmüştür. Gerçekleşen bu durum karşısında yeniden usulünce tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının SGK kayıtları da dikkate alınarak etraflıca araştırılarak, kadının sürekli ve düzenli bir işte çalışıp çalışmadığının, çalıştığına tespit edilmesi halinde, çalışması karşılığında elde ettiği gelirin düzenli ve sürekli olup olmadığının, kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde bulunup bulunmadığının, işten kendi isteği ile ayrılıp ayrılmadığı, kendisi işten ayrılmış ise bunun bir

[34] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/6770, K. 2024/6036, 18.09.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[35] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6552, K. 2025/2597, 25.03.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[36] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/6770, K. 2024/6036, 18.09.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/6769, K.2024/6037, 18.09.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/1017, K. 2024/8625, 18.11.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/949, K. 2024/8686, 18.11.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6280, K. 2025/2483, 10.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/ 6667, K. 2025/3004, 25.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6120, K. 2025/3110, 26.03.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[37] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/5679, K. 2025/2636, 11.03.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

zorunluluktan kaynaklanıp kaynaklanmadığının belirlenerek sonuca göre...” demek suretiyle kendi isteğiyle işten çıkıp yoksulluğa düşmesine kendisinin sebep olduğu durumda nafaka alacaklısının talebinin kabul edilmemesi gerektiği yönünde karar vermiştir.

4. Kusur Şartı

TMK’nın 175’inci maddesinde kanun koyucu “... *kusuru daha ağır olmamak koşuluyla...*” demek suretiyle nafaka isteyecek tarafın nafaka yükümlüsü olacak taraftan daha ağır kusurlu olmama şartını getirmiştir. 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi’nin ilk halinde 144’üncü^[38] maddede “*Kabahatsiz olan karı yahut koca, boşanma neticesi olarak büyük bir yoksulluğa düşerse, diğeri boşanmaya sebebiyet vermemiş olsa dahi kudreti ile mütenasip bir surette bir sene müddetle nafaka itasına mahkûm edilebilir.*” şeklinde hüküm yer almış ve nafaka isteyebilecek olan tarafın kusursuz olması şartını aramıştır. Bu hüküm nedeniyle boşanmada az da olsa kusuru olan tarafın nafakaya hak kazanamayacak olması pratikte haksızlıklara yol açtığından eleştirilmiştir. Bu nedenle kanun değişikliği ile *kusursuz eş* koşulundan *kusuru ağır olmayan eş* koşulu aranmaya başlanmıştır.

Kusur kavramına baktığımızda boşanmada eşler kusursuz, az kusurlu, eşit kusurlu, ağır kusurlu ya da tam kusurlu olabilirler. Kanun metninde daha ağır kusurlu olmamak şartı arandığından nafaka isteyebilecek olan eşin kusursuz, az kusurlu ya da eşit kusurlu olma ihtimali bulunmaktadır. Kanun metninin aksi ile kanıtından ağır kusurlu ya da tam kusurlu olan eşin yoksulluk nafakasına hak kazanamayacağını anlamak mümkündür.^[39]

[38] 743 sayılı Türk Kanuni Medenisi’ni incelemek için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.743.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2025.

[39] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 303; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 538-544; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 171; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 162; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 74; Özdemir, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”, 27; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 66; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 198-201, 235, 248-50; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 494; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 245; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 9; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 243; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 88-92; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 30; Emik, “Benzer Kurumlar”, 128; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 25-6; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 62-4; Demirbaş, “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, 225; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1003.

Boşanmanın mali sonuçlarından olan maddi ve manevi tazminatta tazminat alacaklısının kusursuz ya da az kusurlu olması aranmaktadır. Eşit kusurlu olan taraf maddi ya da manevi tazminata hak kazanamazken yoksulluk nafakasına hak kazanabilecektir.^[40]

Yargıtay da bir kararında^[41] “Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek olan taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz. Toplanan delillerden, her iki taraf da eşit kusurlu olup tarafların sosyal ekonomik durumları dikkate alındığında kadın yararına yoksulluk nafakasının koşulları oluşmuştur...” diyerek yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka alacaklısının nafaka yükümlüsünden daha ağır kusurlu olmaması gerektiğine dikkat çekmiştir. Yargıtay’ın benzer yönde başka kararları^[42] da mevcuttur.

Kanun maddesinin ikinci fıkrasında ise “Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.” denilmek suretiyle nafaka yükümlüsünün boşanmada kusursuz olduğunu ispat etmesi halinde bile şartların oluşması halinde diğer taraf lehine nafakaya hükmedilebileceğini ifade etmektedir. Boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen taraf tam kusurlu, karşı taraf kusursuz ise bu durumda nafaka alacaklısı daha ağır kusurlu olacağından nafakaya hükmedilmez fakat iki tarafın da kusursuz olması halinde nafaka yükümlüsü kusursuz olduğunu ileri sürerek nafaka ödemekten kurtulamaz.^[43]

[40] TMK Madde 174/1 “Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddî tazminat isteyebilir.”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 18.05.2025; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 162; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 246; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 10; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 495.

[41] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/7524, K. 2025/3852, 17.04.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[42] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6080, K. 2025/3775, 16.04.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/7338, K. 2024/4777, 25.06.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8673, K. 2024/6595, 30.09.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[43] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 544-5; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 171-2; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 68; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 56; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 10; Emik, “Benzer Kurumlar”, 126; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 65.

5. Nafakanın Mali Güç ile Orantılı Olması

Hâkimin nafakaya hükmederken nafakayı ödeyecek olan tarafın mali gücünü dikkate alması gerekmektedir. Kanun maddesinde “... *diğer tarafın mali gücü oranında...*” denilerek nafaka yükümlüsünün maddi imkanları çerçevesinde nafakaya hükmedileceği açıkça belirtilmiştir.

Hâkimin nafaka alacaklısının ihtiyaçlarının giderimi ile nafaka yükümlüsünün mali gücü arasında bir denge sağlaması gerekmektedir.^[44] Nafaka miktarı belirlenirken nafaka yükümlüsünün ödeyemeyeceği şekilde fazla bir nafakaya hükmedilmesi hakkaniyete aykırı olacaktır. Aynı şekilde nafaka alacaklısının ihtiyaçlarının giderimi noktasında destek niteliği sağlamayacak şekilde az bir miktara hükmedilmesi de hakkaniyete aykırı olacaktır. Bu nedenle nafaka miktarı belirlenirken hem nafaka alacaklısının ihtiyaçları hem de nafaka yükümlüsünün imkanları doğrultusunda bir miktar belirlenmelidir.

Hâkim tarafların maddi güçlerini araştırmalı bu doğrultuda nafaka yükümlüsünün herhangi bir maddi imkanının olmadığını tespit etmesi halinde nafaka alacaklısının boşanma yüzünden yoksulluğa düştüğü anlaşılrsa bile hâkim tarafından nafakaya hükmedilemeyecektir.^[45] Kanaatimizce burada önemli olan bir husus ise hakkın kötüye kullanılmasına yol açmamaktır. Şöyle ki nafaka yükümlüsünün çalışma imkânı var fakat karşı tarafa nafaka ödememek amacıyla çalışmıyor ve maddi imkanının olmadığını ileri sürüyorsa hâkimin bu durumu araştırıp gerçeğe ulaşp hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçmesi gerekmektedir.^[46]

[44] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 304; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 616-7; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 80; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 69; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 238-241; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 56; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 249; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 13; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 127; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 30; Emik, “Benzer Kurumlar”, 151; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 30; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 80-1; Demirbaş, “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, 225.

[45] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 163; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 497; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 249; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 13; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 81.

[46] Akbulut, “Yoksulluk Nafakası”, 70; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 14; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 128.

Nafakaya hükmedilmesinin amacı boşanma ile yoksulluğa düşecek olan tarafın ihtiyaçlarının giderimini sağlamak olduğundan nafaka yükümlüsünün mali gücü çok fazla olsa bile nafaka alacaklısının ihtiyacından fazlasına nafaka miktarı olarak hükmedilemez.^[47] Çünkü nafaka bağlanmasındaki amaç bir tarafın zenginleşmesini sağlamak değil; sosyal dayanışma ilkesi çerçevesinde eski eşlerin birbirlerine destek olmasını sağlamaktır.

B. NAFKA MİKTARININ BELİRLENMESİ

Nafaka talep eden tarafın kanunun aradığı şartları taşıdığı tespit edildikten sonra nafaka miktarının belirlenmesi gerekir. Nafaka miktarının ilk defa belirlenmesi ve değişen durumlar nedeniyle nafaka miktarının değiştirilmesi ve nafakanın nasıl ödeneceği konularına bu başlık altında değineceğiz.

1- Nafakanın İlk Defa Belirlenmesi

Boşanmanın sonuçlanmasıyla tarafların yoksulluk durumu ve mali gücü dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenen yoksulluk nafakasına da hükmedilir. Fakat taraflar nafaka miktarını karşılıklı anlaşarak da belirleyebilirler. Bu durumda TMK'nın 184'üncü maddesi^[48] 5'inci fıkrası gereğince boşanmanın ferî sonucu olan yoksulluk nafakası hâkimin onayından geçtikten sonra geçerli hale gelir.^[49]

[47] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 163; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 498; Kulaklı, "Yoksulluk Nafakası", 249; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 14; Demirbaş, "Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası", 228.

[48] TMK 184 "Boşanmada yargılama, aşağıdaki kurallar saklı kalmak üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa tâbidir:

1. Hâkim, boşanma veya ayrılık davasının dayandığı olguların varlığına vicdanen kanaat getirmedikçe, bunları ispatlanmış sayamaz.
2. Hâkim, bu olgular hakkında gerek re'sen, gerek istem üzerine taraflara yemin öneremez.
3. Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hâkimi bağlamaz.
4. Hâkim, kanıtları serbestçe takdir eder.
5. Boşanma veya ayrılığın ferî sonuçlarına ilişkin anlaşmalar, hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz.
6. Hâkim, taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebilir.", <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 18.05.2025.

[49] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 78; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 244; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 15; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 141-2.

Tarafların anlaşamaması halinde mahkeme nafaka alacaklısının ihtiyaçlarının giderimini sağlamak amacıyla nafaka alacaklısının da mali gücü oranında bir nafaka miktarı belirleyecektir. Boşanma davası açılırken nafaka talep eden taraf dilekçesinde belirli bir meblağı işaret eder. Hâkim incelemeleri sonucunda nafaka alacaklısının ihtiyacını gidermek için talep edilen miktarın daha fazlasına hükmedilmesi kanaatinde olsa ve hatta nafaka yükümlüsünün de mali gücü bunu karşılamaya elverişli olsa bile HMK'nın 26'ncı^[50] maddesi uyarında taleple bağlılık ilkesi devreye girecek ve talebin fazlasına hükmedilmesine engel olacaktır.^[51]

Tarafların anlaşamaması durumunda hâkim nafaka miktarını belirlerken somut olayın özelliklerine dikkat etmelidir. Nafaka alacaklısının boşanma nedeniyle yoksulluğa düştüğünün ispatlanmış olması gerekmektedir. Bunun için de nafaka alacaklısının boşanmadan sonraki malvarlığı değerlerine bakılmalı, çalışıp çalışmadığı, çalışıyorsa maaşının ne kadar olduğu, herhangi bir kira geliri olup olmadığı hususları araştırılmalıdır. Nafaka alacaklısının boşanma nedeniyle yoksulluğa düştüğü kanaatine varıldıktan sonra nafaka yükümlüsünün mali gücünün tespit edilmesi gerekmektedir. Tüm bunları tespit etmek de yetmeyecek somut olayda tarafların ne kadar süre evli kaldıkları, çocuklarının olup olmadığı, çocukları varsa yaşları, çocukların velayetinin kalacağı kişinin çalışıp çalışamayacağı, hastalık durumu, yaşı gibi hususlara da dikkat edilmelidir.^[52]

[50] 6100 sayılı HMK 26 "(1) Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir. (2) Hâkimin, tarafların talebiyle bağlı olmadığına ilişkin kanun hükümleri saklıdır.", <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>, Erişim Tarihi: 18.05.2025.

[51] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 59-60, 77; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 244-5; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 15; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 144; Emik, "Benzer Kurumlar", 144-5; Erarslan, "Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları", 61.

[52] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 74-6; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 269-285; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 245; Turan, *Güncel Tartışmalar Karşısında*, 81; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 143; Üstün, "Yoksulluk Kriteri", 75-80; Emik, "Benzer Kurumlar", 152.

Yargıtay da bir kararında^[53] “... ikmal edilen sosyal ve ekonomik durum araştırma raporunda davacı karşı davalı erkeğin mobilyacı olduğu, aylık 7.000,00 TL gelirinin ve müstakil evinin bulunduğu, 2016 model Nissan marka aracının olduğu anlaşılması karşısında kadının kazandığı maaşın kendisini yoksulluktan kurtarmaya yeterli olmadığı...” , başka bir kararında^[54] ise “... davacı-davalı kadın hakkında yapılan sosyal ve ekonomik durum araştırma tutanağında kadının evlere temizliğe gittiği, yargılama sırasında emekli olduğu, bir kısım taşınmazının bulunduğu, erkeğin ise emekli olduğu, aynı zamanda çalışmaya devam ettiği, tasfiye halinde bir şirkette tek ortak olduğu, bir iş yerinden kira geliri bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, tarafların ekonomik ve sosyal durumları göz önüne alınarak ve kadının boşanmakla yoksulluğa düşüp düşmediği araştırılarak, ...” diyerek tarafların malvarlığı değerlerinin araştırılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Yine başka bir kararda^[55] “... Davalı- karşı davacı erkeği davacı erkeğin temyiz dilekçesi ile kadının çalıştığı iddiası karşısında Mahkemece yeniden usulünce tarafların sosyal ve ekonomik durumlarının SGK kayıtları da dikkate alınarak etraflıca araştırılarak, kadının sürekli ve düzenli bir işte çalışıp çalışmadığının, çalıştığı tespit edilmesi halinde, çalışması karşılığında elde ettiği gelirin düzenli ve sürekli olup olmadığının, kendisini yoksulluktan kurtaracak düzeyde bulunup bulunmadığının, işten ayrılmış ise, işten kendi isteği ile ayrılıp ayrılmadığının, tarafların gelir durumlarının birbirlerine yakın veya denk olup olmadığının araştırılarak sonuca göre kadının yoksulluk nafakası talebi hakkında karar verilmesi gerekirken ...” diyerek tarafların ileri karşı tarafın malvarlığı değerlerine ilişkin sürdürdükleri iddiaların araştırılması gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay’ın tarafların malvarlığı değerlerinin araştırılarak nafaka miktarının belirlenmesi yönünde başka kararları^[56] da mevcuttur.

[53] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2024/4694, K. 2025/1211, 10.02.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[54] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2024/4831, K. 2025/1630, 18.02.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[55] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2024/5162, K. 2025/2399, 06.03.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[56] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/3125, K. 2024/8323, 05.11.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/5694, K. 2025/2631, 11.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8848, K. 2025/2582, 11.03.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

Yargıtay bazı kararlarında^[57] ise yerel mahkemelerin hükmettiği nafaka miktarının tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre az olduğu gerekçesiyle bozarak nafaka miktarının yeniden belirlenmesi için yerel mahkemelere göndermektedir.

2- Nafaka Miktarının Değiştirilmesi

Kişilerin ihtiyaçlarının ve ekonomik koşulların her gün değiştiğini düşündüğümüzde mahkemece hükmedilen nafakanın sürekli olarak aynı miktarda ödeneceğini düşünmek mümkün değildir. Tarafların değişen koşullara göre nafaka miktarının artırılmasını ya da azaltılmasını talep etmeleri gereken durumlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle kanun koyucu da TMK'nın 176'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasında "*Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.*" demek suretiyle tarafların hangi hallerde nafakanın değiştirilmesini talep edebileceklerini düzenlemiştir.

Değişen ekonomik koşullarda nafaka miktarı nafaka alacaklısının ihtiyaçlarını giderme noktasında eksik kalabilir ya da nafaka yükümlüsünün mali gücünde azalma meydana gelebilir. Bu gibi durumlarda talep olması halinde nafaka miktarının azaltılması ya da artırılması gündeme gelebilecektir.^[58]

Nafaka miktarının değiştirilmesi yalnızca irat şeklinde ödenmesi kararlaştırılan nafakalarda mümkün olacaktır, çünkü toptan ödenen nafakada bir seferde nafakanın tamamı ödenmekle nafaka yükümlüsü yükümünün

[57] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6372, K. 2025/2903, 20.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6376, K. 2025/3053, 25.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6441, K. 2025/3029, 25.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6717, K. 2025/3007, 25.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8725, K. 2025/2525, 10.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8772, K. 2025/2580, 11.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/9647, K. 2025/3339, 08.04.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[58] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 308; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 624-9; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 176; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 165-6; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 82; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 247; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 17; Kulaklı, "Yoksulluk Nafakası", 250; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 500; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 167; Üstün, "Yoksulluk Kriteri", 81; Emik, "Benzer Kurumlar", 178-9; Kahrıman, "Yoksulluk Nafakası", 33; Erarslan, "Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları", 98; Özügür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1007.

yerine getirmiş olmaktadır. Sonradan ortaya çıkan sebepler ileri sürülüp nafaka yükümlüsünün tekrar başka bir borç altına girmesine yol açamaz.^[59]

Nafaka miktarının değiştirilmesi davasını madde metninden de anlaşılacağı üzere hakkaniyetin gerektirdiği hallerde yahut tarafların mali güçleriyle ilgili değişiklik olduğu hallerde ilgili tarafın nafaka yükümlüsü ya da nafaka alacaklısı önem arz etmeksizin talep edebilirler. Aile hukukunun çoğu alanında olduğu gibi burada da talebin varlığı şarttır. Hâkim şartların değiştiğini kendiliğinden fark etse bile talebin olmaması halinde bu konuda resen karar veremeyecektir.^[60]

Taraflar değişen ekonomik koşulları düşünerek mahkemeden nafakaya hükmederken nafaka miktarının her sene için uyarlanması talep edebilir. TMK'nın 176'ncı maddesinin 5'inci fıkrasında bu durum açıkça düzenlenmiş olup “*Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.*” şeklindedir. Bu düzenlemeyle taraflar her sene nafaka miktarının değiştirilmesini talep etmek için dava açma yükünden kurtulmuş olurlar. Mahkemeler bakımından da dava sayısının azalmasına yol açmaktadır. Hâkim, hüküm kısmında nafakanın her sene belirli oranda değişeceğini karara bağlar ve bu oran uyarınca nafaka her sene güncellenir.^[61]

[59] Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 178; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 166; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 82; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 317; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 247; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 250; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 499.

[60] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 166; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 318; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 248; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 168-9.

[61] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 308; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 178; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 166; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 83; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 321; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 248-9; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 17; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 250; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 500; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 175-7; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 34; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 103; Özügür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1006.

Yargıtay da kararlarında^[62] değişen ekonomik koşullar nedeniyle ÜFE'ye göre nafaka miktarının artırılmasına dair kararlar vermiştir.

3- Nafakanın Ödeniş Biçimi

Yoksulluk nafakası yargılaması yapan mahkeme hükmünü açılarken nafaka alacaklısı lehine hükmettiği yoksulluk nafakasının ne şekilde ödeneceğini de kararlaştırmak zorundadır.

Taraflar, yoksulluk nafakasının hangi şekilde ödeneceği konusunda anlaşma sağlayabilirler. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus ise tarafların anlaşma sağlamalarının tek başına yeterli olmaması ve anlaştıkları ödeme biçiminin geçerli olabilmesi için TMK 184/5 hükmü gereğince hâkimin onayının var olması zorunluluğudur.^[63]

Tarafların anlaşamamaları halinde ise TMK'nin 176'ncı maddesinde^[64] nafakanın toptan ya da irat şeklinde ödeneceği düzenlenmiştir. Hâkim her davada somut olayın özelliklerini göz önüne alarak nafakanın irat şeklinde mi yoksa toptan mı ödenmesi gerektiğine hükmedecektir. Tarafların ne kadar süre evli kaldıkları, çocukları olup olmadığı, hastalık veya engel durumları, iş hayatına atılıp atılamayacakları gibi özelliklerin yanında nafaka

[62] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/5865, K. 2024/4386, 10.06.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[63] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 165; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 250; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 26; Reyhani Yüksel, Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu, 499.

[64] TMK 176 "Maddî tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.

Manevî tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

Tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir." şeklindedir, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 20.05.2025.

yükümlüsünün toplu bir ödemeyi yapabilecek gücünün olup olmadığı, ekonomik ve sosyal gücü gibi her davada değişecek olan özelliklerin araştırılması ve sonucunda hangi ödeme biçimi daha elverişli ise o ödeme biçimine hükmedilmesi gerekmektedir.^[65]

Yargıtay da bir kararında^[66] “... kadının çalışmadığı, lisansüstü eğitimine devam ettiği, devlet bursu aldığı, herhangi bir geliri ve mal varlığının bulunmadığı ve boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği ispatlanmış ise de, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, evlilikte geçen sürenin kısalığı, yaşları ve ortak çocuklarının bulunmaması da dikkate alındığında kadın yararına 4721 sayılı Kanun’un 176 ncı maddesinin birinci fıkrası nazara alınarak yoksulluk nafakası yönünden bir defaya mahsus olmak üzere “toptan ödeme” yönünde karar verilmesi hususu değerlendirilmeden ...” diyerek her somut olayda tarafların evli kaldıkları süre, çocuklarının var olup olmadığı, çalışıp çalışmadıkları gibi hususları dikkate alarak nafakanın toptan mı yoksa irat şeklinde mi ödenmesi gerektiğine karar verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Yargıtay’ın bu yönde başka kararları^[67] da mevcuttur.

III. YOKSULLUK NAFKASININ SÜRESİ, SONA ERMESİ ve USULÜ

Bu başlık altında yoksulluk nafakasındaki süre sorununu, yoksulluk nafakasının sona erdiği halleri ve yoksulluk nafakası davasındaki usulü inceleyeceğiz.

[65] Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 78-82; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 260-6; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 250; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 27; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 250; Emik, “Benzer Kurumlar”, 154-6.

[66] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/3217, K. 2025/1135, 06.02.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[67] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/4575, K. 2025/2736, 17.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/5612, K. 2025/2391, 06.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/5835, K. 2025/2887, 19.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6257, K. 2025/2780, 18.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6080, K. 2025/3775, 16.04.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/6859, K. 2025/3513, 10.04.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/8057, K. 2025/4094, 21.04.2025, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

A. YOKSULLUK NAFKASINDA SÜRE TARTIŞMASI

Yoksulluk nafakasının düzenlendiği TMK'nin 175'inci maddesinde yoksulluk nafakasının “süresiz” olarak istenebileceği düzenlenmiştir. Her ne kadar süresiz nafaka tartışmalara yol açsa da var olan hukuk anlamında nafakanın süresiz olarak talep edilmesi mümkündür. Taraflardan birinin ölümüne kadar ya da nafakayı sona erdiren diğer hallerden birisi gerçekleşene kadar nafaka yükümlüsü nafakayı ödemeye devam edecektir. Nafaka talep eden taraf talebinde belirli bir süre belirtmemişse hâkim süresiz olarak nafakaya hükmedecektir. Şayet nafaka talep eden sınırlı bir süre için nafaka talebinde bulunmuşsa bu durumda hâkim taleple bağlılık ilkesi gereği talep edilen süreden daha fazlasına hükmedemeyecektir.^[68]

Nafakanın süresiz olması evlilik sonrası dayanışma ilkesinin bir gereği olarak yorumlanabilir. Birlikte bir hayatı paylaşmış kişilerin boşandıktan sonra yeni bir hayat kurabilmeleri için birbirlerine destek olması beklenen bir durumdur. Fakat ne kadar uzun süren bir evlilik de olsa taraflar boşandıktan sonra hayatlarının geri kalan kısmında boşandığı kişiyle bir bağının olmasına sebep olacak şekilde nafakanın süresiz hükmedilmesi eleştiri konusu olmaktadır.^[69]

Toplumumuzda yoksulluk nafakasının genellikle kadın lehine hükmedildiği açıktır. Eskiden toplumumuzda kadın çalışma hayatına daha az müdahil olabiliyor, bekarken babası evliyken de kocası vasıtasıyla hayatını idame ettiriyordu.^[70] Bu nedenle kanun koyucunun kadın lehine düzen-

[68] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 164; Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 80-1; Özdemir, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”, 29-30; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 90; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 246-7; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 51; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 251; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 20-1; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 261; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 503-4; Emik, “Benzer Kurumlar”, 144-5; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 39.

[69] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 164; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 91; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 243-5; Öcal Apaydın, Güncel Tartışmalar Işığında, 63-66; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 179-180; Emik, “Benzer Kurumlar”, 165; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 40-4; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 148-50; Demirbaş, “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, 230.

[70] Turan, Güncel Tartışmalar Karşısında, 83; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 263; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 251.

leme yapmak, boşanma sonrası kadının hayata atılmasını kolaylaştırmak amacıyla yoksulluk nafakasını süresiz şekilde düzenlediğini düşünüyoruz. Her ne kadar kadın lehine getirilmiş bir hüküm olduğunu düşünsek de nafakanın süresiz şekilde hükmedilmesi hakkaniyete aykırıdır. Sadece bir gün bile evli kalan kişilerin sonrasında hayatları boyunca nafaka ödemeye mahkûm edilmesi hakkaniyete aykırıdır. Ayrıca bu durum boşanan tarafların birbiri hayatlarına müdahale etmesine de yol açmaktadır. Örneğin boşanma sonrası erkek kadına nafaka ödüyor, erkek sonra başka bir kişiyle evleniyor ve nafaka ödemekten kurtulabilmek için eski eşinin hayatında olan olayları takip edip nafakayı sonlandıracak bir neden arıyor, bu durumda da kişiler arasında yaralamaya hatta öldürmeye varan olaylar yaşanabiliyor.

Gerek Türkiye gerekse diğer ülkeler olsun, ekonomik koşullar herkesi etkileyebilmektedir. Nafakayı alan kadar nafaka ödeyen taraf açısından da bir değerlendirme yapacak olursak; *“nafaka yükümlüsü olan tarafın sonradan başkasıyla evlenmesi durumunda nafaka yükümlüsü mevcut kazancının bir kısmını eski eşe yoksulluk nafakası olarak ödenmeye devam edecektir”*. O halde; *“yeni eş açısından, yeni bir aile olma sürecinde kazancın tamamı değil ödenen nafaka miktarı çıkarıldıktan sonra kalan miktar ile ekonomik manada geçim sağlanacaktır”*. Varmak istediğimiz önemli sorun da, uygulamaya çokça yansıyan *“nafaka yükümlüsünün ikinci evliliğinde yaşadığı birtakım sorunlardır”*. İkinci eş, eski eş verilen nafaka sebebiyle eski eşin de kendi hayatlarına dâhil olduklarını ileri sürüp nafaka yükümlüsü olan eşi ile sorunlar yaşayabilir, hatta nafaka yükümlüsünün ikinci evliliği de tehlikeye girebilir. Yeni eş ve nafaka yükümlüsü olan eşin ömürleri boyunca eski eş ile aralarında nafaka nedeniyle bir bağ olacak ve bu bağ nafaka yükümlüsü ile ikinci eş arasında geçim derdine yol açacak ve ikinci eş ile nafaka yükümlüsünün evliliklerinin de çatırdamaya başlamasına neden olabilecektir.

Süresiz nafakanın bir diğer etkisi ise çalışma hayatında görülmektedir. Nafaka alacaklıları nafakanın süresiz olması nedeniyle alacakları nafakaya güvenerek çalışmalarına gerek olmadığı kanaatine varabilmektedir. Oysaki nafakanın asıl amacı bir dönem birlikte yaşamış olan eski eşlerin boşandıktan sonra yeni hayatlarını kurarken birbirlerine destek olmalarıdır. Nafakanın temelinde yatan bu dayanışma fikri aslında geçici bir süre içindir. Eski eş, kendisini idame ettirebilecek koşullara sahip olana kadar diğer eski eşin ona destek olması amacıyla nafaka kavramı ortaya çıkmıştır. Fakat ülkemizde uygulanan süresiz nafaka sebebiyle bazı kesimlerde eski eşten boşandıktan

sonra bazı duyguların da etkisiyle nafaka alacaklısı taraf ömrünün sonuna kadar nafaka yükümlüsünün kendisine bakmasını, bu şekilde geçimini sağlamasını bu nedenle de kendisinin çalışma hayatına girmesine gerek olmadığı kanaatine varmaktadır. Sonuç olarak nafaka alacaklısının çalışma hayatına bilerek katılmaması halinde nafaka yükümlüsünün aleyhine olacak şekilde bir hakkaniyetsizlik ortaya çıkmakta olup kanaatimizce bu durumun önüne geçilmesi için nafakanın makul bir süre için belirlenmesi gerekir.

Yoksulluk nafakasının süresiz olmasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını değerlendiren Anayasa Mahkemesi “süresiz” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna oy çokluğuyla varmıştır.^[71] Gereğede ise nafakanın süresiz olmasının hayatlarının sonuna kadar devam edeceği anlamına gelmediğini, nafakayı sona erdiren sebeplerden birisinin gerçekleşmesi halinde kendiliğinden ya da mahkeme kararıyla nafaka yükümlüsünün nafakadan kurtulabileceğini ileri sürmüşlerdir. İlgili kararın karşı oy yazısı ise şu şekildedir:

Yoksulluk nafakasının süresiz olması bu nafakayı alan tarafın, karşı tarafı ömür boyu cezalandırmak amacıyla gelir getirici bir işte çalışmama ve evlilik akti yapmadan birlikte yaşama gibi davranışlara itebilecektir. Bu haller yoksulluk nafakasının süresiz de olsa bir ceza olmadığını savunan görüşleri haksız çıkarmaktadır. Tarihin hiçbir döneminde, hiçbir hukuk sistemi boşanan eşlerden biri yoksulluğa düşecek diye diğeri için ömür boyu sürebilecek yoksulluk nafakası yükümlülüğü öngörmemiştir. Dolayısı ile yoksulluk nafakasının süresiz uygulanmasının nedeni ahlaki ve sosyal gerekçelerle açıklanamaz.

Kanaatimizce toplum düzeni ve şartları kanun koyucunun bu kanun hükmünü getirdiği zamandan daha farklı bir hale evrilmiştir. Artık kadınlar ekonomik hayata daha rahat atılabiliyor, kendi düzenlerini kurabiliyorlar. Ayrıca erkeğin tekrar evlenmesi durumunda hem eski eşinin hem de yeni eşinin geçimini sağlamasını beklemek hakkaniyete uygun olmayacaktır. Eski eşler arasında sağlıklı bir ilişki meydana gelecektir.

Anlattığımız gerekçelerden ötürü her somut olayda nafakanın ne kadar süre ile verileceğinin ayrıca değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Nasıl

[71] Anayasa Mahkemesi, E. 2011/136, K. 2012/72, 17.05.2012, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2012-72-nrm.pdf>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.

ki nafaka miktarı belirlenirken tarafların mali durumları, sağlık durumları, çalışma ihtimalleri araştırılmalı ve çıkan sonuca göre miktar belirlenmeli ise nafakanın süresini de tarafların evli kaldıkları süre, çocukları olup olmadığı, çocukları varsa çocukların sayısı, yaşları, sağlık durumları, eski eşin mesleğinin olup olmadığı, yaşı, sağlık durumu gibi koşullar araştırılıp sonuca göre bir süre belirlenmelidir.^[72] Sadece bir gün evli kalan kişi ile 30 yıl evli kalıp, hayatı boyunca ev işlerini yapmış, çocuklara bakmış, ekonomik hayata atılamamış kişilerin nafaka alacakları süre aynı olmamalıdır. Bizce asıl hakkaniyetsiz olan bu iki farklı durumdaki kişinin süresiz şekilde nafaka alacak olmalarıdır.

Kanaatimizce nafakanın süresi belirlenirken öncelikle eşlerin ne kadar süre evli kaldıkları dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte evlilik kısa veya uzun süreli olsun nafaka alacaklısının ne kadar mağdur olacağının doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Örneğin beş yıla kadar evli kalmış olan kişilerde evli kaldıkları süre kadar nafaka desteği sağlanmalı iken beş yılın üzerindeki evliliklerde ise nafaka alacaklısının yaşı, eğitim durumu, bakması gereken çocuk sayısı da dikkate alınarak beş ila on yıl arasında bir nafaka süresi belirlenebilir. Bu örneği uğranılan bir zarar varlığı halinde nasıl değerlendirilmesi gerektiği açısından da ele alacak olursak, evlilik kısa sürmüş olsa da bir tarafın yeniden evlenme şansının ortadan kalkması, önüne gelen önemli bir ekonomik fırsattan vazgeçmesi, kültürel manada bulunduğu küçük toplumda yer edinmesinin zorlaşması gibi durumlar da ele alındığında hâkimin kanaatini kullanırken süre unsurunu içinde bulunduğu sosyokültürel yapıya göre de değerlendirmesi gerektiğine kanaat getirebiliriz. Örneğin, 7 yıl evli kalmış, iki tane okul çağına gelmemiş ve anne bakımına muhtaç çocuk sahibi olan eşlerin boşanmaları durumunda çocukların velayetinin annede kaldığını, annenin meslek sahibi olmadığını ve yaşının da otuz olduğunu farz edersek bu durumda yoksul duruma düşecek olan kadının (annenin) nafaka alacaklısı olacağı ve erkek olan eski eşin ise nafaka yükümlüsü olacağı açıktır. Nafaka alacaklısının yaşı ve okul çağına gelmemiş iki çocuğu dikkate alındığında çalışma hayatına hemen katılmasını beklemek mümkün olmayacaktır. Bu durumda tarafların yedi yıl evli kaldıklarını da göz önünde bulundurup çocukların kendilerine bakabilecek yaşa gelecekleri ve kadının da çalışma hayatına katılabileceği zamanı

[72] Başka bir öneri için bkz. Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 92-3; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 505; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 263-4.

tahminen hesaplayarak örneğin dokuz yıl için nafakaya hükmedilebilir. Bu örnek ve süreli nafaka açısından bakıldığında makul gibi görünse de, bu kadının geçen uzun bir süreden sonra çalışma hayatına dönmesi iş bulması da öngörülemez bir hal alabilir. Aslında hâkimin süreli veya süresiz nafakaya hükmetmesi durumunun çok iyi değerlendirmesi gerektiği kanaatindeyiz. Şayet bu örnekteki kadına, süreli nafaka verilmiş ve bu kadın iş bulamamış hayatını devam ettirmede yoksulluğa düşmüş ise özel bir düzenleme yapılarak mevcut durum ve koşullar değerlendirilmeli, “*nafakanın süresinin bitiminde nafaka alacaklısının yoksulluğa düşme halinin devam ettiği sonucuna varılması halinde*” nafaka süresinin uzatılmasına da imkân sağlanacak bir düzenleme önerilebilir.

B. YOKSULLUK NAFKASININ SONA ERDİREN HALLER

Kanun koyucu TMK’nın 176’ncı maddesinin 3’üncü fıkrasında “*İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.*” demek suretiyle yoksulluk nafakasının hangi şartlarda sona ereceğini düzenlemiştir.

1- Yoksulluk Nafakasının Kendiliğinden Sona Erdiği Haller

Yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona erdiği hallerde kanun maddesinde geçen durumlardan birinin oluşması halinde ayrıca mahkeme kararına ihtiyaç duyulmaksızın nafaka yükümlüsünün nafaka borcu sona erer. Kanun koyucu bu halleri nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi ve taraflardan birinin ölümü halleriyle sınırlandırmıştır.

a) Taraflardan Birinin Ölümü

TMK’nın 176/3 maddesine göre nafaka alacaklısının ya da nafaka yükümlüsünün ölmesi halinde yoksulluk nafakası kendiliğinden sona erecektir. Kanun koyucu “taraflardan biri” demek suretiyle ölen kişinin nafaka alacaklısı ya da yükümlüsü olmasının bir önemi olmadığını belirtmiştir.^[73]

[73] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 599; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 174-5; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 30; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501;

Yoksulluk nafakası borcunun kişiye sıkı sıkıya bağlı borçlardan olması sebebiyle yoksulluk nafakasında nafaka yükümlüsü olan kişi öldüğünde bu yükümlülük onun mirasçılarına geçmeyeceğinden sona erer; yoksulluk nafakası alacağının ise kişiye sıkı sıkıya bağlı alacak haklarından olması sebebiyle nafaka alacaklısının ölmesi halinde nafaka alacağı hakkı mirasçılara geçmeyeceğinden nafaka yükümlüsünün yükümlülüğü sona erer.^[74] Her ne kadar alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olsa da taraflardan birinin ölmesi durumunda ölüm anından önce muaccel olan bir alacak söz konusu ise bu alacak talep edilebilecektir.^[75]

Taraflardan birinin ölmesi halinde yoksulluk nafakasının kendiliğinden sona ereceğine dair Yargıtay kararları^[76] da mevcuttur.

b) Nafaka Alacaklısının Yeniden Evlenmesi

TMK'nın 176/3 maddesine göre nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi halinde nafaka yoksulluk nafakası kendiliğinden sona erecektir. Kanun koyucu bu madde ile yalnızca nafaka alacaklısının tekrar evlenmesi halini sona erdiren bir hal olarak düzenlemiştir.

Yoksulluk nafakası, evlilik sonrası sosyal dayanışma ilkesine dayandığından ve nafaka alacaklısının yoksulluğa düşmesi sebebiyle onun ihtiyacını gidermek amacıyla düzenlendiğinden nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi

Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 204-5; Kahrıman, "Yoksulluk Nafakası", 36; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1008.

[74] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 128-131; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 30; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501.

[75] Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 128-131; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 345-6; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501; Emik, "Benzer Kurumlar", 187; Kahrıman, "Yoksulluk Nafakası", 36; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1008.

[76] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/7963, K. 2024/5226, 02.07.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8738, K. 2024/6984, 08.10.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/10189, K. 2024/7152, 10.10.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/518, 2024/8726, 19.11.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

halinde yoksulluğa düşme durumu sona erecektir. Haliyle sosyal dayanışma ilkesinin uygulanması son bulacak ve nafaka kendiliğinden sonlanacaktır.^[77]

Nafaka yükümlüsünün, nafaka alacaklısının yeniden evlendiğini ispatlayan bir belge ile bu borcu ödemekten kurtulmuş olacaktır.^[78] Bu nedenle taraflar boşanmış olsalar da birbirlerinin hayatlarında olan değişiklikler nedeniyle karşı karşıya gelmeye devam etmektedirler.

Kanun maddesinden anlaşılabacağı üzere nafaka yükümlüsünün başkasıyla evlenmesi ihtimalinde nafaka yükümlüsü nafakayı ödemeye devam edecektir. Somut olayın özelliğine göre yeniden evlenen nafaka yükümlüsü ekonomik durumunun değiştiğini ileri sürerek TMK 176/4'e göre nafakanın uyarlanmasını talep edebilecektir. Bu durumda nafaka yükümlüsünün yeniden evlenmesi nedeniyle mali gücünde önemli bir değişiklik olduğunu ya da hakkaniyetin gerektirdiğini ispatlayarak nafaka miktarının azaltılmasını sağlayabilir.^[79]

Nafaka alacaklısının yeniden evlenmesi durumunda nafaka borcunun kendiliğinden sona ereceğine dair Yargıtay kararları^[80] VE BAM kararları^[81] mevcuttur.

[77] Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 174; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 132; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 31; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 203; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 83; Emik, “Benzer Kurumlar”, 188.

[78] Akbulut, “Yoksulluk Nafakası”, 131; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 350; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 204; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 84; Emik, “Benzer Kurumlar”, 189; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 35; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1008.

[79] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 599; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 351-2; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 31; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 35.

[80] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2021/6626, K. 2021/7622, 25.10.2021, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[81] Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi E. 2025/101, K. 2025/424, 24.04.2025, UYAP Hâkim Ekranı BAM Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

2- Yoksulluk Nafakasının Mahkeme Kararıyla Sona Erdiği Haller

Kanun koyucu TMK'nın 176/3 maddesinde nafaka alacaklısının fiilen evliymiş gibi yaşaması, nafaka alacaklısının yoksulluğunun ortadan kalkması ve nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürmesi hallerinde nafaka yükümlüsünün mahkemeye başvurarak alacağı bir kararla nafaka borcunu sona erdirebileceğini düzenlemiştir.

a) Nafaka Alacaklısının Fiilen Evliymiş Gibi Yaşaması

Nafaka alacaklısının resmi nikahla evlenmesi ve haliyle eşiyle birlikte yaşaması durumunda TMK 176/3'e göre nafaka yükümü kendiliğinden sona erecektir. Fakat nafaka alacaklısının resmi nikah olmadan başkasıyla birlikte yaşaması durumunda nafaka yükümlüsünün nafaka ödemekten kurtulabilmesi için bu durumu mahkeme huzurunda ispat etmesi gerekmektedir.^[82]

Toplumumuzda bazı insanların boşandıktan sonra nafaka almaya devam etmek amacıyla resmi nikah kıymadan dini nikahlı ya da partner hayatı yaşayarak hayatlarını sürdürdüklerini görmekteyiz. Nafaka alacaklısı bu şekilde davranarak hakkını kötüye kullanmaktadır. Nafaka yükümlüsü, nafaka alacaklısının fiilen başkasıyla yaşadığını ispat ederse nafaka borcundan kurtulacaktır.^[83]

Nafaka alacaklısının birlikte yaşadığı kişi ile evli hayatı yaşaması gerekmede ise de karşı tarafın evli olması, nafaka alacaklısı ile aralarında evlenme engeli bulunması durumu nafaka yükümlüsünün nafakadan kurtulabilmesi için önemli değildir.^[84] Nafaka alacaklısı ve fiilen birlikte yaşadığı kişinin sürekli olarak aynı evde barınmaları şart değildir, evlilik yüzüğü takmaları,

HAKEMLİ

[82] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 601; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 175; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 168; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 138; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 330; Yiğit, "Yoksulluk Nafakası", 32; Çitak, "Yoksulluk Nafakası", 254; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1009.

[83] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 601; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 175; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 137; Tutar, "Yoksulluk Nafakası", 206; Kahrıman, "Yoksulluk Nafakası", 37.

[84] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 602; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 141-2; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 331.

çevre tarafından evli olarak bilinmeleri hallerinde fiilen evliymiş gibi yaşadıkları kabul edilmelidir.^[85]

Nafaka alacaklısının fiilen evli gibi yaşaması halinde nafaka borcunun mahkeme kararıyla sona ereceğine dair Yargıtay kararları^[86] mevcuttur.

b) Nafaka Alacaklısının Yoksulluk Halinin Ortadan Kalkması

Yoksulluk nafakasının şartlarını incelerken nafaka talep eden tarafın boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmesi gerektiğinden bahsetmiştik. Yukarıdaki açıklamalarımıza atıfta bulunarak yoksulluk halinin tamamen bir muhtaçlık hali olarak değerlendirilmemesi gerektiğini hatırlatmak isteriz. Evlilik sonrası sosyal dayanışma ilkesi gereğince taraflar birbirine destek olmaya devam etmeli ve nafaka alacaklısının yeni bir hayat kurmasına yardımcı olunmalıdır. Nafaka alacaklısının yoksulluk hali ortadan kalktığında nafaka yükümlüsünü nafaka ödettirmeye devam ettirmek ise hakkaniyete aykırı olacaktır. Çünkü yoksulluk nafakasının amacı boşanmış olan eski eşlerin yeni hayatlarını kurarken birbirlerine destek olmasını sağlamaktır. Tarafların birbirlerine ihtiyaçları kalmadığı anda mahkeme kararıyla nafaka ödeme yükümü de ortadan kalkacaktır. Bu durumda yoksulluk halinin ortadan kalktığı sonucuna ulaşabilmek için hâkimin, nafaka alacaklısının tüm malvarlığı değerlerini ve çalışma durumunu en ince ayrıntısına kadar incelenmesi gerekmektedir.^[87]

[85] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 602; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 140; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 333; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 32; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 207-8; Emik, “Benzer Kurumlar”, 190.

[86] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/2687, K. 2024/9697, 09.12.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2024/5472, K. 2025/2606, 11.03.2025; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2012/9295, K. 2012/29322, 05.12.2012, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[87] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 602-5; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 176; Dural, Öğüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 144-149; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 336-9; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 33; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 502; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 211-2; Emik, “Benzer Kurumlar”, 193; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 37; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1010-1.

c) Nafaka Alacaklısının Haysiyetsiz Hayat Sürmesi

Kanun koyucu yoksulluk nafakasını mahkeme kararıyla sonlanmasına yol açan bir diğer hali nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürmesi olarak düzenlemiştir.^[88] Haysiyetsiz hayat sürme kavramından ne anlaşılması gerektiği önemlidir. Değişen toplum düzeninde genel ahlaka aykırı davranışların sergilenmesi halinde kişinin haysiyetsiz davranışlarda bulunduğundan söz edilebilir. Bunlara örnek vermek gerekirse; nafaka alacaklısının randevu evi işletmesi, insan ticareti yapması, dilenmesi, kumarbaz olması, uyuşturucu madde bağımlısı olması gibi hallerdir.^[89]

Kanun maddesinde haysiyetsiz hayat sürme ifadesi kullanıldığından haysiyetsiz olarak nitelendirilebilecek davranışların tek seferliğe mahsus olmaması gerekmektedir. Örneğin nafaka alacaklısının tek seferliğine kumar oynaması nafakayı sonlandırmak için yeterli olmayacak, kumar alışkanlığı olduğunun ispat edilmesi gerekecektir.^[90]

Yargıtay da bir kararında^[91] “... *haysiyetsiz hayatın varlığından söz edilebilmesi ve bu sebeple boşanma kararı verilebilmesi için, başkalarıyla ilişkinin bir yaşam tarzı olarak benimsenmiş olması ve bu şekilde yaşamının devamlılık göstermesi gerekir...*” diyerek haysiyet hayat sürme kavramından ne anlaşılması

[88] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 605; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 175; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 167; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 134; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 32-3; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501.

[89] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 607-610; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 176; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 340-1; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 33; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 209; Emik, “Benzer Kurumlar”, 192-3; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 38; Özügür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1010.

[90] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 610; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 176; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 135; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 340; Reyhani Yüksel, *Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu*, 501; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 210; Emik, “Benzer Kurumlar”, 192; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 38.

[91] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/9150, K. 2024/3738, 22.05.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

gerektiği hususuna dikkat çekmiştir. Benzer yönde başka kararlar^[92] da mevcuttur.

C. YOKSULLUK NAFAKASINDA USUL

Yoksulluk nafakası boşanma davası ile istenebileceği gibi boşanma davasından bağımsız ayrı bir dava olarak da talep edilebilir. Yoksulluk nafakasının boşanma davası içerisinde talep edilmesi halinde boşanma davasına bakan görevli ve yetkili mahkeme yoksulluk nafakasına hükmetmek için de görevli ve yetkilidir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un dördüncü maddesinde^[93] aile mahkemelerinin görev alanına giren dava ve işler sayılmış olup boşanma davası ve yoksulluk nafakası talebi içeren dava da aile mahkemelerinin görevine giren davalardandır. Aile mahkemelerinin kurulmadığı yerlerde ise genel görevli mahkeme olarak asliye hukuk mahkemelerinde dava görülür.^[94] Burada dikkat edilmesi gereken ise hâkimin asliye hukuk mahkemesinde davayı

[92] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/8312, K. 2024/7138, 09.10.2024; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2023/1389, K. 2024/7710, 22.10.2024, UYAP Hâkim Ekranı Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi:05.06.2025.

[93] 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun madde 4 *"Aile mahkemeleri, aşağıdaki dava ve işleri görürler:*

1. 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler,

2. 20.5.1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanuna göre aile hukukuna ilişkin yabancı mahkeme kararlarının tanıma ve tenfizi,

3. Kanunlarla verilen diğer görevler." şeklindedir, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4787.pdf>, Erişim Tarihi: 31.05.2025.

[94] 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun madde 6 *"Sulh hukuk mahkemeleri, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirir.*

Asliye hukuk mahkemeleri, sulh hukuk mahkemelerinin görevleri dışında kalan ve özel hukuk ilişkilerinden doğan her türlü dava ve işler ile kanunların verdiği diğer dava ve işlere bakar.

Özel kanunlarla kurulan hukuk mahkemelerinin görevleri saklıdır." şeklindedir, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5235.pdf>, Erişim Tarihi:31.05.2025.

görürken “aile mahkemesi sıfatıyla” yargılamayı sürdürmesi gerekmektedir. Sonuç olarak yoksulluk nafakası aile mahkemelerinden talep edilecektir.^[95]

Yetkili mahkemenin belirlenmesinde ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki yetki kurallarının^[96] yanı sıra TMK özel yetki kuralı belirlenmiştir. Yoksulluk nafakası talebi boşanma davası içerisinde talep ediliyorsa TMK’nin 168’inci^[97] maddesine göre eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesinde dava açılacakken boşanma davasından sonra ayrıca dava açmak yoluyla talep edilen yoksulluk nafakası davası ise TMK 177’nci^[98] maddesine göre nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesinde açılacaktır.^[99]

TMK 178’de^[100] “*Evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları, boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanasına uğrar.*” şeklinde düzenleme yer almaktadır. Yoksulluk nafakası talebi de evliliğin boşanma nedeniyle sona ermesinden kaynaklı doğan bir dava hakkı olduğundan ilgili madde gereğince nafaka talep edecek taraf, boşanma

[95] Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 699-701; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 179; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 105-8; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 306-7; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 25; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 86; Emik, “Benzer Kurumlar”, 224; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 55-6; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 84; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1013.

[96] Bkz. 6100 sayılı HMK 5-19 maddeleri arasında düzenlenen yetki kuralları, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6100.pdf>, Erişim Tarihi:31.05.2025.

[97] Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi:31.05.2025.

[98] Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi:31.05.2025.

[99] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 307; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 732-5; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 179; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 105-8; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 308; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 25; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Üstün, “Yoksulluk Kriteri”, 87; Emik, “Benzer Kurumlar”, 225; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 57-8; Erarslan, “Sürelili Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 85; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1013.

[100] Bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, Erişim Tarihi:31.05.2025.

hükmünün kesinleşmesinden itibaren 1 sene içerisinde bu talebini ileri sürmelidir. Aksi halde süre geçerse talep zamanaşımına uğramış olacaktır.^[101]

SONUÇ

Yoksulluk nafakası, evlilik birliği devam ederken eşlerin birbirlerine karşı olan bakım ve ihtiyaçlarını giderimi ilkesinin boşanma sonrasında karşımıza çıkan bir tezahürüdür. Evlilik sonrası sosyal dayanışma ilkesi gereğince hayatlarında birlikte bir şeye göğüs germiş kişilerin yeni hayatlarına atılırken birbirlerine destek olmaları düşüncesiyle hukukçular tarafından ortaya atılmıştır.

Ülkemiz hukukunda da TMK 175’inci maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası bir bakım nafakası türüdür. Diğer bakım nafakası olan iştirak ve tedbir nafakalarından farkı boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen taraf lehine hükmediliyor olmasıdır.

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için öncelikle kesinleşmiş bir boşanma hükmünün olması gerekmektedir. Boşanma davasıyla birlikte yoksulluk nafakası talep edilmesi halinde ise boşanma davasının ferisi niteliğinde olduğundan boşanma davasının reddedilmesi halinde yoksulluk nafakasına da hükmedilmesi mümkün olmayacaktır.

Hâkim kendiliğinden yoksulluk nafakasına hükmedemez. Mutlaka bir talebin olması gerekmektedir. Taleple bağlılık ilkesi gereği hâkim nafaka miktarını, süresini belirlerken talebin fazlasına hükmedemeyecektir.

Yoksulluk nafakasına hükmedilirken yapılması gereken en önemli şeyin tarafların malvarlıklarının doğru bir şekilde tespit edilmiş olması gerektiğini düşünmekteyiz. Çünkü kanun açıkça boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen tarafa yoksulluk nafakası hükmedileceğini düzenlemiştir. Bu nedenle nafaka talep edenin malvarlığının tespiti önemlidir. Ayrıca nafaka yükümlüsünün

[101] Akıntürk ve Ateş Kahraman, *Aile Hukuku*, 309; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 179-180; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Türk Özel Hukuku III*, 168; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 109-111; Kalender, *Boşanma Nafakası*, 353; Yiğit, “Yoksulluk Nafakası”, 25-6; Çitak, “Yoksulluk Nafakası”, 254; Tutar, “Yoksulluk Nafakası”, 213; Emik, “Benzer Kurumlar”, 224; Kahrıman, “Yoksulluk Nafakası”, 60-1; Erarslan, “Sürelî Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”, 95; Demirbaş, “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”, 226; Özüğür, *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*, 1014.

de mali gücü ile orantılı şekilde nafaka miktarı belirleneceğinden nafaka yükümlüsünün de malvarlığının tespiti önem arz etmektedir.

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için son şart ise nafaka alacaklısının, nafaka yükümlüsünden daha ağır kusurlu olmamasıdır. Buradan varacağımız sonuç maddi manevi tazminata hükmedilmesi şartlarının aksine eşit kusur halinde yoksulluk nafakasına hükmedilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca kanun koyucu maddenin ikinci fıkrasında nafaka yükümlüsünün kusursuz olmasının nafaka ödemekten kurtulması için bir gerekçe olmadığını açıkça belirtmiştir.

Türk hukukunda yoksulluk nafakasına süresiz şekilde hükmedilmektedir. Doktrin tarafından bu husus eleştirilmektedir. Sırf nafaka alabilmek için evlenen kişilerin olduğu, bu hakkı kötüye kullananların sayısının çok olduğu, kısa süren evliliklerle uzun süreli ve ortak çocuk sahibi olan evliliklerin aynı şekilde süresiz nafaka almasının eşitliğe aykırı olduğu sonucuna varmaktayız. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi ilgili kanun metninin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varmış olsa da kanuni bir düzenlemeyle bu eşitsizliğin önüne geçilmesini gerektiğini savunmaktayız. Nafakanın süresini belirlerken evlilik süresi, çocuk sayısı, eğitim durumu, meslek durumu gibi unsurların göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Yoksulluk nafakasını sona erdiren haller kanunda sayılmış olup taraflardan birinin ölmesi yahut nafaka alacaklısını yeniden evlenmesi halinde kendiliğinden son bulacağı; yoksulluk durumunun ortadan kalkması, nafaka alacaklısının fiilen başkasıyla birlikte yaşaması ve nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürmesi hallerinde mahkeme kararıyla son bulacağı düzenlenmiştir.

Son olarak yoksulluk nafakası ister boşanma davasıyla birlikte ister ayrıca 1 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde açılın görevli mahkeme aile mahkemeleridir. Boşanma davasıyla birlikte açıldığı halde yetkili mahkeme boşanma davasındaki yetkili mahkeme olacak iken ayrıca açıldığı halde nafaka alacaklının yerleşim yeri mahkemesi olacaktır.

Sonuç olarak tüm bu açıklamalar neticesinde yoksulluk nafakasına hükmedilirken eski eşlerin ekonomik durumlarının iyice araştırılması gerektiği, malvarlıklarının tespit edilmesi gerektiği ve bu tespite göre nafaka miktarının belirlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Önemli olan diğer bir husus ise yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesidir. Kanaatimizce her durumda süresiz nafakaya hükmedilmesi hakkaniyete aykırıdır. Evlilik süresi,

çocuk durumu, çalışma koşulları, sağlık koşulları göz önünde bulundurularak nafaka süresinin belirlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Hâkim nafaka alan ve nafaka veren tarafların durumlarını çok yönlü araştırmalı ve bu doğrultuda bir karar vermelidir.

HAKEMLİ

KAYNAKÇA

- Akbulut, Merve Bilge. “*Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası*”. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Akıntürk, Turgut ve Ateş Kahraman, Derya. *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*. Yenilenmiş 17. Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi, 2015.
- Aksan, Gamze. “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 27 (2012): 9-19.
- Bayrak, Sümbül. “Doksanlı Yıllardan Günümüze Türkiye’de Yoksulluk Kavramının Medyada Ele Alınış Biçimleri”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2007.
- Çetin, İrem. “Yoksulluk ve Yoksulluk Göstergeleri: Türkiye ve OECD Ülkeleri Üzerine Bir Karşılaştırma”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 no.2 (2020): 510-532.
- Çitak, Burçak. “Yoksulluk Nafakası”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 74, no.1 (2016): 241-257.
- Demirbaş, Ali. “Güncel Tartışmalarla Yoksulluk Nafakası”. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, no.2 (Güz 2018): 219-235.
- Dural, Mustafa, Öğüz, Tufan ve Gümüş, Mustafa Alper. *Türk Özel Hukuku III Aile Hukuku*. 19. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024.
- Emik, Handenur. “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası, Benzer Kurumlarla İlişkisi ve Uygulamada Karşılaşılan Birtakım Problemlere Eleştirel ve Çözümsel Yaklaşım”. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 2023.
- Erarslan, Beyza Nur. “Türk Hukukunda Süreli Yoksulluk Nafakası Yaklaşımları”. Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi, 2023.
- Gençcan, Ömer Uğur. *Nafaka Hukuku*. 3. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Kahrıman, Emine Refia. “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası”. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 2024.

- Kalender, Ahmet. *Türk Aile Hukukunda Boşanma Nafakası (Yoksulluk Nafakası)*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Karaman, Mustafa Fazıl. “Yoksulluk Sorununu Anlamlandırma Çalışması: Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma”. *Journal of Political Administrative and Local Studies* 2, no.1 (Eylül 2019):43-61.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Aile Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.
- Kulaklı, Emrah. “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakası Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Dergisi* 5, no.2 (Güz 2018): 237-268.
- Öcal Apaydın, Bahar. “Güncel Tartışmalar Işığında Yoksulluk Nafakası”. *İçinde Yargı Kararları Işığında Aile Hukukunun Güncel Sorunları*. Editörler Serkan Ayan ve Pınar Çiftçi. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022, 49-86.
- Özdemir, Hayrunnisa. “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu”. *İçinde Türk Medeni Hukuku Çerçevesinde Aile Hukukunda Güncel Meseleler Sempozyumu*. Editör Yasemin Güllüoğlu. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2021, 23-42.
- Özüğür, Ali İhsan. *Boşanma, Ayrılık ve Evlenmenin İptali Davaları*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.
- Reyhani Yüksel, Sera. “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”. *Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* no.2 (2021): 485-510.
- Turan, Süreyya. “Güncel Tartışmalar Karşısında Yoksulluk Nafakasına Bir Bakış”. *İçinde Türk Hukukçu Kadınlar Derneğinin 50. Kuruluş Yıldönümü Sempozyum Kitabı*. Editör Süreyya Turan. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2019, 67-85.
- Tutar, Elce. “Yoksulluk Nafakası”. Doktora Tezi, Yaşar Üniversitesi, 2023.
- Üstün, Figen. “Yoksulluk Nafakasında Yoksulluk Kriteri ve Nafaka Miktarının Belirlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2024.
- Yaşar, Muzaffer. “Kırsal Yoksulluk Kavramı ve Ab- Türkiye İlişkileri Çerçevesinde Kırsal Kalkınma Politikalarının Etkinliği”. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019.

- Yıldırım, Arzu. “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele”. *İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi*, no, 1 (1) (2019) :15-33.
- Yiğit, Elif. “Yoksulluk Nafakası”. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi* 5, no.1 (2022): 1-37.
- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>.
- 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4787.pdf>.
- 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5235.pdf>.
- 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf>.
- 743 Sayılı Türk Kanuni Medenisi, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.743.pdf>.
- Anayasa Mahkemesi, E. 2011/136, K. 2012/72, 17.05.2012 kararı, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2012-72-nrm.pdf>.
- TDK Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>.